

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ ІМЕНІ ПАВЛА ЧУБИНСЬКОГО»
КАФЕДРА МИСТЕЦТВО СПІВУ**

ПРИСТАВКА ТАМАРА ВОЛОДИМИРІВНА

**ФОРМУВАННЯ РЕПЕРТУАРУ НА ОСНОВІ НАРОДНОПІСЕННОГО
ФОЛЬКЛОРУ У ДОШКІЛЬНОМУ ВИХОВАННІ**

**Дипломна робота на здобуття освітнього ступеня
бакалавр**

**Науковий керівник:
Відмінник освіти України,
народна артистка України
Коротя-Ковальська В. П**

Київ 2023

Зміст

Вступ

Розділ 1. Теоретико-методичні основи дослідження української пісенної творчості

1.1. Загальне поняття про пісенну творчість

1.2. Дитячий фольклор – один з видів пісенної творчості

1.3. Жанрова класифікація календарно-обрядової творчості

Висновки до розділу

Розділ 2. Формування репертуару в дошкільному вихованні

2.1. Формування репертуару в різних вікових групах

2.2. Методики навчання в дошкільному вихованні

2.3. Традиційний дитячий фольклор – цікаве дозвілля для дошкільників

Висновки до розділу

Список використаної літератури

Вступ

Музика – це вид мистецтва, який потребує творчого підходу та уяви для того, щоб зрозуміти його повністю. Тому важливо включати творчий підхід до сприйняття музики у всі елементи музичних занять та інших форм музичної діяльності дітей.

Творчий підхід до музичної діяльності може включати такі елементи, як імпровізація, композиція, аранжування та інше. Навіть на початкових етапах навчання музики, діти можуть відчувати свою творчу вільну думку та самовираження, що може допомогти їм зрозуміти та відчути музику більш глибоко.

Також важливо пам'ятати, що музика – це не просто набір нот, але мистецтво передачі емоцій та почуттів. Тому включення творчого підходу до музичної діяльності дітей може допомогти їм розуміти та передавати ці почуття через свою власну музику. Взагалі, музика може бути чудовим засобом для розвитку творчої уяви та самовираження дітей. Тому варто забезпечувати їм можливість вільно творити та експериментувати з музикою, щоб вони могли розвивати свої творчі здібності та почуття мистецтва.

Дійсно, музичне виховання може допомогти дітям розвивати не тільки музичні здібності, але й інші аспекти їхнього розвитку. Наприклад, спілкування, емоційну стабільність, творчість, самовираження та самопізнання.

Вихователь дитячого садка може створити умови для повноцінного розвитку дитини через музичне виховання, надаючи їй можливість спілкуватися з іншими дітьми через музику, розвивати соціальні навички та вміння співпрацювати з іншими людьми.

Під час проведення музичних занять, вихователь може використовувати різноманітні музичні інструменти, які допоможуть дітям не тільки розвивати слухові навички, але й розвивати моторику, координацію рухів та сприяти фізичному розвитку.

Також вихователь може використовувати різноманітні музичні ігри, які допоможуть дітям розвивати інтелектуальні та когнітивні навички. Наприклад,

гра на музичних інструментах може допомогти дітям розвивати спостережливість, пам'ять та увагу.

Отже, музичне виховання в дитячому садку може бути ефективним засобом для повноцінного розвитку дітей. Важливо, щоб вихователь приділяв достатньо уваги кожній дитині окремо, враховуючи її індивідуальні потреби та здібності, і намагався створити найбільш комфортні умови для її розвитку через музику.

Однак найскладнішою проблемою сучасної дошкільної освіти є забезпечення художньо-творчого розвитку дитини. Педагоги-музиканти не завжди це усвідомлюють, і вона залишається частково невирішеною, оскільки їхні зусилля часто спрямовані на вирішення конкретних завдань, наприклад, навчити дітей співати або розвинути їхні музичні здібності. Замість того, щоб сприяти музичному розвитку, набуттю знань і музичних навичок, вони, по суті, стають самоціллю. Звичайно, такий підхід може бути успішним, якщо талановиті вчителі працюють з дітьми в позитивному і творчому ключі. Але чи можна використовувати уроки музики для формування духовності дитини? Практика переконливо свідчить, що така освітня діяльність не буде ефективною, якщо зміст і методи музичного виховання невизначатимуться передбаченням майбутнього розвитку дитини та чітким розумінням того, які саме якості слід розвивати в процесі музичного навчання.

Причина проблем у багатьох дошкільних закладах полягає в тому, що деякі педагоги ігнорують важливі положення сучасної педагогіки. Зокрема, висновок про те, що основою музичного виховання і всіх його зв'язків є активне сприйняття музики. Це найприродніший спосіб залучення дитини до художнього світу твору, який є невід'ємним елементом усіх видів музичної діяльності. Завдяки цьому всі види музичної діяльності мають глибоку спільність. Від самого початку методика музичної освіти повинна орієнтувати дітей на розуміння витоків музики та унікальну інтерпретацію художнього світу музичного твору.

Особливе значення в роботі сучасного педагога має його вміння використовувати новітні освітні технології у своїй повсякденній практиці. Пошук нових ідей та нових методів привертає увагу до використання інноваційних комп'ютерних технологій на практиці.

Нове розуміння соціального призначення дошкільної музичної освіти в Україні вимагає розробки нових педагогічних концепцій, які творчо використовують вітчизняні та зарубіжні педагогічні досягнення.

У майбутньому музичні заняття стануть одними з основних у педагогічній системі освіти, де залучення дітей до музичного мистецтва відбуватиметься на основі їхнього художньо-естетичного розвитку. Одним з головних критеріїв ефективності є адекватний розвиток сприйняття музичного мистецтва.

Розділ 1

Теоретико-методичні основи дослідження української пісенної творчості

1.1 Загальне поняття про українську пісенну творчість

Пісенна творчість – вид музичної діяльності, який займає важливе місце в педагогіці раннього дитинства. Методика його розвитку складна і суперечлива. Одним із них є використання дитячого фольклору (календарно-обрядових пісень, ігор, лічилок, хороводів) та адаптованого до дитячого життя фольклору дорослих. Використання різноманітних календарно-обрядових пісень, танців та ігор з піснями пов'язане з бажанням дорослого потішити і розважити дітей, показати їм життя в різних формах руху, зокрема відобразити через пісню трудовий процес, родинні традиції та казковий світ. Побудова ігрових і танцювальних елементів вимагає спритності і краси рухів, їх злиття з мелодією і текстом хороводу.

Виховне значення музичного, ігрового і танцювального фольклору очевидне. Фольклорна основа музично-творчого виховання, безсумнівно, збагачує музичний розвиток дітей. Існує безліч варіацій народних ігор з піснями

та мелодіями, оскільки вони передавалися усно. Тому народні пісні, які використовуються в роботі з дітьми, потрібно ретельно підбирати.

Таким чином, творчість української народної пісні стала визнаною зброєю у вихованні дітей у різних формах. Цей засіб посідає значне місце як у загальній, так і в спеціальній музичній освіті.

Психологічною основою виховного впливу пісень з елементами дидактичних знань є настанова на легке запам'ятовування і навіювання, особливо через варіативне повторення інструкцій, що містяться в контексті сюжету.

Психолого-педагогічний вплив народних пісень на людину є безперервним і багатограним процесом. Так, навіть у дітей з меншосвічених родин завдяки фольклору, особливо пісням, формувався мінімально необхідний світоглядний багаж знань. Іншими словами, суспільство майже автоматично гарантувало збереження певного мінімального рівня національної свідомості.

Висока співоча культура українського народу добре відома в усьому світі. У часи свого розквіту вона була також цілісною системою передачі дидактичних знань. Останні передавалися у складі різноманітних текстових матеріалів.

Руйнування системи джерел передачі дидактичного досвіду, в тому числі й народної пісні як її частини, неминуче призводить до погіршення морального клімату суспільства. Саме тому відродження її втрачених елементів і розвиток цього дорогоцінного скарбу є необхідною умовою гідного існування народу.

1.2. Дитячий фольклор – один з видів пісенної творчості.

Дитячий фольклор – це багатожанрова система, що включає календарно-обрядові пісні, прозу, речитатив, забавлянки та ігрові твори. До дитячого фольклору належать як власні твори дітей, так і твори, виконані дорослими для дітей. Такий поділ зумовлений тим, що ігрові, ритмічні та інтонаційні здібності дітей змінюються з віком. Емоційний, психічний, руховий та інтелектуальний розвиток дітей у перші роки життя (від народження до трьох-трьох з половиною

років) повністю покладається на батьків. Саме батьки забезпечують колискові пісні та різні форми розваг (забави) для дітей раннього віку.

Жанри колискових та забавлянок мають виховну та комунікативну мету. У них особливо важлива роль мовної та музичної інтонації. Саме тому колискові пісні є невід'ємною частиною фольклору, а також народної педагогіки.

Другу частину дитячого фольклору складають пісні, які виконують діти середнього та старшого віку. Це ігрові пісні, дражнилки, лічилки, забавлянки, жартівливі пісні, прозові прислів'я, скоромовки, загадки, казки та інші твори, які співають або ритмічно промовляють. Деякі з них створені дорослими для дітей, але багато є витвором самих дітей.

Дитячий фольклор несе різноманітне навантаження. Окрім завдань психологічного та емоційного розвитку, яку вже згадувалося, дитяча творчість у таких жанрах і формах, як ігри, пісні та дражнилки, насамперед спрямована на посилення потреби дитини у спілкуванні. Допитливий дитячий розум завжди шукає контакту. Діти спілкуються з дорослими і один з одним, пізнаючи світ і намагаючись відтворити звуки свого оточення, наприклад, запозичуючи пісні у дорослих (зазвичай переробляючи їх на свій лад відповідно до дитячого сприйняття і розуміння).

Багато дитячих ігор також імітують поведінку, ритуали та робочі процеси дорослих. Наслідуючи дорослих, діти набувають навичок, необхідних для життя, звикають доглядати за худобою, працювати на городі та в домі. Мудрість народної педагогіки полягає в щоденному залученні дітей до праці, безпосередньо або через гру.

«Коліскові» співають дитині невдовзі після народження. У політеїстичні часи спів у колисці вважався оберегом. Вважалося, що певні інтонації або «чарівні слова» захистять дитину від хвороб та інших нещасть. Той факт, що спів матері заспокійливо впливає на дитину, як вважали давні люди, підтверджував «магічний» ефект співу над колискою. З часом первісна ідея зникла, і співочі талісмани трансформувалися в колискові".

Загалом колискові пісні охоплюють широкий спектр тем. Окрім зрозумілих дітям образів і сюжетів, у колискових використовуються ліричні пісні, балади і навіть жартівливі пісні з «дорослого» репертуару.

У деяких випадках, мати завжди співає над колискою баладу, наприклад, «Їхали козаки із Дону додому» («Про Галю»), і дитина спокійно засинає. Лагідний голос і знайома інтонація мали бажаний ефект.

Пісні, які співали на колисці, можна поділити на ті, що є власне колисковими, і ті, що виконують цю функцію (колискова), але не є особливо характерними ні за інтонацією, ні за змістом (як, наприклад, згадана вище балада «Їхали козаки із Дону додому»). Ці характеристики характерні для колискових пісень, про які йтиметься нижче.

Всі колискові співаються в повільному або середньому темпі, провідну роль відіграє фортепіано. Вступ співається фальцетом. В одних піснях жінки співають у нижньому регістрі, в інших-у вищому, сьогодні-м'яким грудним, завтра – фальцетом і так далі.

Забавлянки виконують для маленьких дітей, дорослі та старші діти. У забавлянках є багато пісень різного змісту. Як правило, вони короткі. Деякі з них мають зрозумілий дітям «сюжет», як, наприклад, відома «Сорока-ворона дітям кашку варила». У найпростіших випадках віршики проговорюються або декламуються.

Особливим жанром фольклору є так звані «довгі історії» або «нісенітниці», які розвивають дитячу уяву. Це неймовірні історії, які викликають нестримний сміх. Дорослі виконують байки, коли діти у віці двох-трьох років здатні зрозуміти зміст. Старші діти співають свої власні байки і розповідають їх один одному та молодшим дітям.

Казки – один з найулюбленіших жанрів дітей. У багатьох казках важливе місце займають пісні, які декламує і співає оповідач. Дитяча казка «Про котика і півник», почута і записана Лесею Українкою на Волині, містить приклади як декламації, так і співу. При цьому межі між співом і декламацією дуже рухливі. Найбільш постійним елементом є ритм. У скоромовках, примовках, лічилках,

дражнилках та ігрових примовках діти зазвичай дотримуються певного ритмічного малюнку та підкреслюють акцентування слів. Ритмічні фігури здебільшого базуються на комбінаціях ритмічних тривалостей.

Дуже типовою, спільною для багатьох народів світу, є тритон. У наведеному нижче фрагменті тритон використовується для імітації тритонів. Звуковисотний контур і ритм відтворюють квакання жаб.

«Перераховані ладозвукоряди становлять характерну прикмету дитячих пісень. Але, звичайно, діти виконують і розвинені наспіви. Особливо багато в дитячому фольклорі ігрових веснянок. Такі з них, як "А в кривого танця", "Котик та мишка", "Грушка", "Просо" ("А ми просо сіяли") та багато інших розігруються, інсценізуються дітьми».

1.3. Жанрова класифікація календарно-обрядової творчоті.

До найстаріших типів усної народної творчості, належить обрядово-пісенна поезія народнокалендарного циклу. Обрядова поезія календарного циклу пов'язана з основними сезонними моментами сільськогосподарського року. Наші предки не поділяли «свято» і «роботу», бо кожна сезонна праця починалася, супроводжувалася та закінчувалася хоровими, музичними обрядами та співами. Пісні пов'язані із такими обрядами поділяються на такі групи: зимового різдвяного циклу – колядки та щедрівки; весняного циклу – веснянки та гаївки; літнього циклу – русальні, петрівки та купальські; осінній цикл – зажинкові, жнивні, обжинкові.

Кожна дія, побажання, гаївки, купальські пісні та звичаї, зажинвні, обжинкові тощо – усе це молитовно-магічні дії, що розкривали душу та світобачення прашурів.

1. Зимовий період

До зимового циклу календарних пісень входять колядки і щедрівки.

- колядки – до Різдва (7 січня);

- щедрівки – до Нового Року (13 січня – Маланки, 14 січня – Василя).

За своїм змістом колядки та щедрівки близькі, але все ж мають певні відмінності. Колядки – обрядові пісні, які виконувались в ніч перед Різдвом та містили побажання здоров'я, багатства, доброго врожаю в наступному році. Колядки та щедрівки співають напередодні Нового року з метою привітання з Новим роком, побажання успіхів у новому господарському році, побажання здоров'я родині, прославлення господарів та похвали праці хлібороба і його здобутків.

Колядки та щедрівки співають на честь Різдва, на Водохреща. Вони оспівують народження Ісуса Христа та вшановують Марію.

В Україні колядування починається напередодні Різдва Христового, з магії слів і дій (молоді гурти ходять по хатах з вертепами, іноді з «козою» (дерев'яна голова кози з вивернутою навиворіт шубою одного з колядників), прославляючи господаря в піснях, бажаючи достатку, щастя, миру і спокою в його домі). Натомість вони отримували від господарів подарунки. Наприклад колядка «Бог ся рождає».

Бог ся рождає

Помірно Сп. родина Байко
с. Яблониця

Бог ся рож - да - сь, хто ж то мо - же зна - ти!
І - сус Му і - м'я, Ма - рі - я Му Ма - ти!

Тут ан - ге - ли чу - дять - ся, Рож - ден - но - го бо - ять - ся,
А віл сто - їть тря - сь - ся, о - сел смут - но -

па - сь - ся, Пас - ти - рі - є кля - чуть, тут же, тут же, тут же тут!
в пло - ти Бо - га ба - чуть тут же,

2. Весняний період

Весняний цикл складається з весняних свят і хороводів. Він починається ранньою весною, коли оживає природа та триває до закінчення весняних польових робіт. За змістом пісні весняного циклу поділяються на:

- закликання весни;
- молитви про хороший врожай;
- відображають підготовку поля, знарядь праці тощо.

Це переважно дівочі пісні. Вони сповнені ліризму, радісного очікування та світлої надії. До найвідоміших веснянок належать такі: «Подольночка», «Шум», «Вербовая дощечка».

Вербовая дощечка (веснянка)

Помірно

Вербовая дощечка,
дощечка, ходить по ней
Нас течка, Нас течка.

3. Літній період

Літній цикл починається з русальних пісень. Пісня має дуже давнє походження і виконувалася під час «русального тижня» на початку червня. Наші предки хотіли помолитися про гарний врожай і вплинути на міфічну русалку, щоб вона незашкодила посівам.

З язичницьких часів ми півасмо своєрідні пісні на Івана Купала в день його свята (7 липня). У купальських піснях є ніжна лірика, жарти, гумор і сатира про кохання, залицання і сватання, дівчата висміюють вади хлопців, а хлопці-дівчат. Все це додає святу веселощів і радості.

Напередодні Купала хлопці та дівчата збираються біля вогнищ, стрибають, співають та грають в ігри, а дівчата пускають віночки на воду і спостерігають,

куди вони пливуть, звідки приходять женихи. Наприклад «Ой, на Івана на Купала».

Ой, на Івана на Купала
с. Чулаківка Голопристанського р-ну, зап. від фольклорного ансамблю.

$\text{♩} = 72$

1. Ой на Іва на
на Ку - па - ла, за - цві - ла
ло - за де - ре - в'я - на.

4. Осінній період

Жниварські пісні поділяються на зажинкові, які співають у день початку жнив, жниварські, які співають під час жнив, та обжинкові, які співають в останній день жнив, коли повертаються з поля. Наприклад «Ми-то, женчики, ми-то»

Ми-то, женчики, ми-то
(обжинкова)

Східне Поділля.
Записав Леопольд Яценко

Помірно
 $\text{♩} = 70$

Ми-то, же - нчи - ки, ми-то, ми-то, же - нчи - ки,
ми-то по - жа - ли у - се жи - то.

Ми-то, женчики, ми-то (2)
Пожали усе жито.

А сусіди лінів, (2)
Стоїть жито на ниві.

Висновки

Розвиток музичної компетентності є одним з найважливіших елементів музичної освіти особистості.

Пошук ефективних шляхів розвитку музичної компетентності в дошкільній освіті спонукає нас звернутися до досвіду народної педагогіки-дитячого музичного фольклору, який увібрав у себе естетичний, моральний та світоглядний досвід багатьох поколінь і є перевіреним засобом прилучення дітей до прекрасного. Народна практика музичного виховання виробила чимало засобів розширення естетичного та художнього досвіду дітей, пробудження їхніх творчих здібностей у різних видах музичної діяльності.

Завдання педагога – знайти приклади, що відповідають віку та музичному розвитку дитини. На уроках музики важливо, щоб вчитель мав можливість коригувати та ускладнювати завдання. Співу метричних пульсаціях, нескладні танці, створення тональних і ритмічних супроводів, ритмічна імпровізація тощо.

Розвитку музичної компетентності можуть сприяти дитячі ігри, які інтегрують різні види музичної діяльності та в ігровій формі вчать дітей культурі спілкування. Музичні заняття можуть розвивати всі компоненти музичності, включаючи ритм (плескання, крокування, вистукування, танці тощо), гармонію (хоровий і сольний спів) та музично-слухову виразність. Своїми рухами та мімікою діти підкреслюють характерні риси твору і є одночасно і виконавцями, і глядачами. Твір побудований на мажорних тризвуках, які повторюються багато разів. Це дозволяє дітям інтуїтивно сприймати гармонію, стабільність і нестабільність мелодій. Діти повторюють одну і ту мелодію у невимушеній грі, щоразу передаючи різний відтінок емоцій. Важливу роль тут відіграють рухи, пов'язані з піснями. Постійний темп і ритм пісні дозволяє включитися творчій уяві учасників. Цей момент можна назвати музично-ритмічною імпровізацією і дозволяє дітям продемонструвати свої здібності.

Наступним важливим аспектом музичних ігор є їх спрямованість на розвиток музично-слухових уявлень. Кожна гра є комунікативною в найширшому сенсі. Діти по-своєму розуміють мову звуку, інтонації, поетичного письма і руху, тому вони не тільки спілкуються з піснями, але, щонайголовніше, вони спілкуються один з одним через пісні.

Для того, щоб ця гра досягла своїх цілей, важливо знати комунікативну позицію кожного учня, щоб можна було об'єктивно виявити якості, що лежать в основі музикальності, і розвивати музичні здібності. Проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що для розвитку музичної компетентності учнів необхідно ширше використовувати дитячі ігри.

Розвиток музичної компетентності потребує відповідного керівництва з боку педагогів, а не додаткових навчальних матеріалів. Викладання музики має ґрунтуватися на дитячому музичному фольклорі – незамінному надбанні людства, яке увібрало в себе глибокий досвід багатьох поколінь.

Розділ 2

Формування репертуару в дошкільному вихованні

2.1. Формування репертуару в різних вікових групах

Ефективність музичного виховання дітей в дошкільних закладах освіти визначається особистістю самого педагога, його професійна підготовка, талант, майстерність та взаємодія з дітьми. Потрібно гарно розуміти музику та вміти правильно подати її дітям. Бути розвиненим в знаннях з педагогіки, психології, новітніх технологіях та постійно збагачуватись новими ідеями та знаннями.

Працюючи музичним керівником ЗДО №38 у м. Чернігів, я планувала музичні заняття згідно до вимог Державної програми, де чітко розподілені завдання та рекомендований репертуар до кожної вікової групи.

Щоб іти в ногу з часом, кожному музичному керівнику потрібно збагачувати свої знання та навички. Правильно розуміти педагогічні вимоги

сьогодення. І головне приділяти значну увагу підбору музичного репертуару. Який має не тільки подобатись дітям, а ще нести навчальні завдання.

Музичні образи, як відомо, виражаються комплексом усіх музичних засобів. Діти нездатні створювати музичні образи в їх складному естетичному розумінні. Вони не володіють належним рівнем узагальнення спостережень, а їхні засоби виразності та зображальності ще дуже обмежені. Навіть якщо припустити, що композиторський твір для дітей розповідає про явища життя, пори року та тварину у зрозумілій формі, за ним всеодно стоїть велике узагальнення. Однак перші твори дитини завжди носять образний характер. Це виражається в найпростіших музичних темах.

У формі дитячих пісень очікуються невеликі інтонаційні зміни, мотиви і найпростіші мелодії, утворені з них.

Виразальна функція дитячих пісень може бути представлена наступним чином:

1. мотиви, мелодії, що імітують звуки навколишнього середовища, інтонації людського мовлення, виражені переважно за допомогою органів чуття (відповіді, співи-розмови, імітація зозулиних криків, нявкання, тощо)

2. мотиви, мелодії, пов'язані з повсякденними ігровими та танцювальними рухами дітей (наприклад, спів під час ходьби, танцю, трясіння лялькою). Всі ці інтонації виражають різні емоції (наприклад, жаль, радість, здивування).

Експресивний аспект дитячої пісенної творчості відображає їхні думки та почуття і породжується навколишнім життям, а також спостерігається у спонтанній співочій діяльності, хоч і в дуже невиразних, експресивних та розрізнених проявах. Пісенна інтонація, яка передає найрізноманітніші смисли, є природною і невимушеною реакцією дитини та її оточення. Інтонація постійно збагачується під впливом творів мистецтва, особливо пісень, створених композиторами.

Це дає підстави стверджувати, що це бажаний і продуктивний шлях формування експресивної функції дитячих пісень. Однак виразальний зміст

дитячих пісень має бути «зображальним» (за термінологією Ю. Кремльова), тобто втіленим у мотивах з відповідними специфічними інтонаційними зрушеннями, притаманними їм мелодичними лініями, ритмами та гармонічними структурами. Тому необхідно визначити виражальну функцію дитячих пісень. Її точніше можна назвати зображально-виражальною, оскільки вона спрямована на вираження емоцій і думок за допомогою музичних образів.

Зображально-виражальна функція дитячої пісенної творчості може бути реалізована в музичному матеріалі наступними способами:

1. Загальна лінія мелодичного руху (обмежений мелодичний діапазон, розмиті вершини, дрібні звуковисотні рухи, поступовість рухів)
2. Початок ладової організації: спів у заданій тональності (відповідно до заданої ноти, відповідно до тональності, фортепіанного вступу), тяжіння до тоніки в кінці мелодії, поєднання стійких і нестійких нот, переважання перших, найпростіші народні тональні системи, лади мажор (переважно) і мінорний.
3. Найпростіші нюанси пісні: знаходження потрібного тону і динаміки при імпровізації пісні певного змісту; витримування темпу при виконанні створеної пісні; свідомо зміна темпу і динаміки відповідно до літературного тексту пісні і мелодії.
4. Основні структури пісні: поява цезур, коротких музичних фраз, побудова речень, проникливий рух мелодії та квадратність структури, своєчасна реакція на фортепіанний вступ та кінцівку.

Значення зображально-виражальної функції в композиції дитячих пісеньок величезне. Без оволодіння її найпростішими засобами не можлива успішна пісенна творчість. Однак таке оволодіння може відбутися лише в процесі творчості. Керуючись поставленим перед собою творчим завданням, діти шукають способи маніпулювання звуками, наспівують мелодії, видозмінюють їх і зображують у них ті почуття і думки, які хочуть передати. Ця діяльність спирається на музичний досвід, вже отриманий на заняттях. Наприклад, якщо на уроках не вивчалися прості нюанси, учні не свідомо прагнуть заспівати

колискову ніжніше, в повільнішому темпі, але не вміють користуватися такими засобами, як зміна динаміки чи темпу.

Музичне виховання дітей дошкільного віку є більш успішним, якщо батьки знають дитячі пісні, вміють співати та розучувати їх зі своїми дітьми. Серед них – українські народні пісні: «Ой єсть в лісі калина», «Женчикок-бренчикок», «Грицю, Грицю, до роботи» цікаві, доступні і можуть бути інсценовані.

Як правило, старша дитина показує, а малюк повторює рух. Однак цим методи імітації не повинні обмежуватися. Діти, які набудуть досвіду на таких заняттях, зможуть з кількох представлених рухів (елементів танцю) вибрати більш переконливий і згодом знайти власний вдалий варіант виконання.

Імпровізація музично-ритмічних рухів сприяє розвитку у дітей ритмічних, емоційних і творчих здібностей, а також виховує інтерес до фольклору. Це також дозволяє нерішучим дітям перевтілитися в певних персонажів і діяти з певною самостійністю, поступово виховуючи в них сміливість і впевненість у собі. Вистава буде ефективнішою, якщо в ній візьмуть участь кілька дітей. Вони та глядачі будуть у захваті, коли виконають інсценізовану пісню на концерті або сімейному святі.

Після денних пригод приємно послухати повільну музику. Діти не завжди швидко засинають, і дорослий може розповісти їм казку. А як приємно після казки почути ніжний голос мами, що співає колискову. Ніжна мелодія, з її образами пухнастого котика, що м'яко ходить по кімнаті і тихо муркоче, створює спокійний і умиротворений настрій. Матусі, знайте це. Ваш голос безцінний для дитини.

Коліскові можна співати, вкладаючи молодшого братика чи сестричку.

Ритмічні та танцювальні заняття, а також різноманітні музичні заняття розвивають творчі здібності. Імпровізація пісень може бути дуже корисною. Спостерігаючи за дітьми, особливо за дівчатками, ви помітите, що вони часто співають під час гри, наприклад, коли гойдають ляльку або "грають у художника". Таке наспівування є своєрідною імпровізацією.

Однак вигадувати пісні може бути складно. Корисними є ігрові ситуації, що імітують знайомі звуки, наприклад, дзвіночки (дін дон), спів птахів (ку-ку, ку-ку, ку-ку, ку-ку і т.д.).

Однією з найвідоміших і найцікавіших форм пісенної імпровізації є музичний діалог. Наприклад, мама співає: "Як тебе звати?". Хлопчик відповідає (співає): "Максим".

Крім занять музикою вдома, традиційним стало відвідування концертів та дитячих вистав. У суворій атмосфері театру або концертного залу діти можуть відчутти відчуття розмаху і свята. Яскраві враження, отримані в дитинстві, залишаються надовго, а сімейна дружба зміцнюється спільними інтересами.

Діти чутливі до звуків музики і реагують на них емоційно, навіть якщо їхні реакції іноді непомітні. І якщо діти за допомогою вчителів і батьків розвинуть у собі любов до музики, їхнє життя стане більш змістовним і цікавим.

Тому важливим завданням є розвиток у дітей здатності використовувати виразні та образотворчі засоби для вираження своїх почуттів у пісенній творчості. Постійно змінювані обставини та умови, в яких діти виконують завдання, що вимагають самостійного пошуку, можна вважати такими, що пробуджують їхню творчу уяву та надають їхній поведінці перетворювального характеру.

Вивчення пісенної творчості посідає важливе місце в музично-освітній діяльності. Здатність відгукуватися на найважливіші події національного життя, висока художня якість і доступність надають народній пісенній творчості важливого виховного значення. Найкращим прикладом цього є використання народних пісень, оскільки вони сприяють вихованню у дітей високих моральних якостей, розвивають музичну пам'ять і художній смак, пробуджують інтерес і любов до прекрасного. Вже в молодших групах діти починають співати різноманітні народні пісні, які знайомлять їх з навколишнім середовищем, природою, рослинним і тваринним світом та передають щире любов матерів до своїх дітей (наприклад, українські народні пісні «Ходить сонко по вулиці», «Ладки ладусі»).

Народні пісні – це багатий матеріал для розвитку в учнів здібностей до різних видів творчості. Що стосується мистецтва, і музики зокрема, то творчий елемент має вирішальне значення. Він залежить, від самої музики, її специфіки і від того, що основні види музичної діяльності-творення (що само собою зрозуміло), виконання і слухання – носять, а точніше повинні носити творчий характер.

На необхідність внесення елемента творчості в навчальний процес вказували такі видатні радянські музиканти і педагоги, як Б. Яворський і Б. Асаф'єв, які з метою якнайшвидшого введення дітей у дивовижний світ музики вводили в уроки різні види роботи – хорову, диригентську і режисерську. Велика цінність музичної творчості, зазначав він, «полягає не в самому продукті, а в процесі засвоєння музичної мови». На думку Асаф'єва, "композиція" не повинна бути вузько спеціалізованою і обмежуватися закритим колом людей з особливими талантами. Це найприкріша помилка старої музичної педагогіки, оскільки Б. Асаф'єв вважав найважливішим найпростіші, але найважливіші навички, притаманні народній музиці (спів різними підголосками).

Внесення елемента творчості в навчальний процес є актуальним і сьогодні. Завдання педагога – з перших днів перебування дитини в закладі пробудити в ній творчі нахили, що сприятиме свідомому засвоєнню матеріалу, в тому числі й народних пісень.

Вивчення народних пісень відбувається у певній послідовності, від часткової творчої активізації при вивченні твору до безпосередньої особистої творчої діяльності дитини за активної та цілеспрямованої ролі вихователя. Коли діти вперше знайомляться з новою народною піснею, необхідно спрямувати їхню діяльність на правильне розуміння твору. Наприклад, при ознайомленні з народною піснею «Галя по садочку ходила» особлива увага приділяється розумінню поетичного тексту. У першому куплеті пісні йдеться про те, як Галя губила хустинку, коли йшла до дитячого садочка. Дівчинка «безцільно блукає по садочку, шукаючи свою білуху стинку».

Вчителька порадила дітям виконати пісню якомога образніше. Діти майже завжди правильно виконували завдання. Кожен з них, коли його просили розіграти зміст пісні, імітував пошуки хустинки і переживання «почуття втрати», тобто ставав персонажем пісні.

Потім вчителька запропонувала подругам Галі взятися за руки в колі і заспівати, стоячи обличчям один до одного. Закінчивши співати, вони підходять до компанії Галі, вклоняються, віддають знахідку та сідають на свої місця.

Діти правильно розуміють і передають зміст пісні, активно слухають і добре запам'ятовують мелодію. Потім діти самі виконують пісню, а вчитель виступає в ролі акомпаніатора.

До репертуару дітей старшого віку входить жартівлива пісня «Савка і Гришка», яка, як і більшість народних пісень, завдяки своєму різноманітному змісту та динамічному розвитку легко виконується. Ці прості пісні дозволяють дітям знаходити власні різноманітні засоби для вираження настрою та змісту твору. Перші два куплети учні співають просто і весело, ніби розповідають історію двохвеселих хлопчиків. Потім тон стає загрозливим, коли дідусь виганяє хлопчиків з хати, щоб вони не розбудили своєю грою маленьких дітей: троє хлопчиків (яких грають Дідусь, Савка і Гришка) починають грати в довільні ігри. Після кожного виконання пісні вчитель призначає іншого учня на цю роль. Наприкінці гри діти вирішують, хто найкращий «актор».

Діти дуже радіють, коли виконують українську народну пісню «Ой єсть в лісі калина». Вони співають мелодію з чітким інтонуванням, правильно передають зміст і особливості твору та виконують мімічні рухи (складають і зв'язують у пучечки квіти) під пісню. Також у приспіві «Комарики-дзюбрики» вони поєднують співочі та танцювальні рухи.

З наведених прикладів можна зробити висновок, що така інсценізація народної пісні ґрунтується на змісті тексту і здатна викликати у дітей творче ставлення до твору. Ми мали можливість спостерігати, як діти самі водили хороводи та виконували народні пісні.

Поряд з виконанням народних пісень вводиться і творча музика. З метою розвитку чистоти інтонування дітям пропонується співати мелодії багаторазово, доспівувати незакінчені фрази, створювати власні невеликі уривки, що складаються з декількох нот.

Правильне слухове сприйняття, свідоме ставлення до якості свого власного і загального співу виховується під час виконання спеціальних вправ, наприклад імітування співу зозулі ("ку-ку"), луни ("А-у"), наслідування звучання труби ("ту-ру-ру", "тра-та-та") тощо.

Відома музична гра "Луна" покращує музичну пам'ять, активізує увагу та вчить дітей співати злагоджено. У цій грі діти грають у двох командах. Одна за – "Луну вчителя", інша – "Луну Марійки".

Вчитель співає:

Діти з першої групи імітують відлуння вчителя і тихо повторюють його:

Співає Марійка:

Друга група тихо повторює, імітуючи відлуння Марійки

У грі складг равців постійно змінюється. Це розвиває і бадьорить всіх учасників гри.

Створення народних пісень стає все більш і більш складним. Наприклад, продовжуючи розучувати українську народну пісню «Галю по садочку ходила», вчителька створила нову творчу ситуацію. Подруги знаходять загублену хустинку і повертають її Галі. Дівчинка вклоняється, отримує хустинку і сідає. Вихователь підказує, що доречно подякувати друзям за те, що вони знайшли хустинку, а також вклонитися. Діти з допомогою педагога придумують віршоване речення, щоб висловити свою подяку.

Вчителі можуть ускладнити творче завдання, коли діти добре вивчили пісню і вже добре її виконують. Діти добре співають і грають, але співають одну й ту саму мелодію в унісон. Поясніть, що такий тип співу називається «одноголосним співом». Чи завжди пісні потрібні співати в один голос? Діти правильно відповідають, що пісню можна співати на будь-яку кількість голосів (багатоголосся).

У процесі створення нових мелодійних варіацій діти можуть зосередитися на певних інтонаційних особливостях, більш детально проаналізувати мелодичний малюнок пісні і розвивати свою слухову виразність, ретельно і багаторазово проспівавши знайому пісню про себе.

Процес створення мелодичних варіацій досить позитивно впливає на формування музичних здібностей дитини і сприяє кращому засвоєнню народних пісень.

Таким чином, цілеспрямована творча робота допомагає дітям краще усвідомити твір, сприяє виникненню нових думок, викликає у свідомості дитини нові образи, ідеї та поняття, пробуджує почуття естетичної насолоди.

Творча атмосфера ефективно сприяє розвитку самостійності дітей. Кожна дитина отримує можливість проявити свої творчі здібності (наприклад, створити нову мелодію чи версію пісні, або відобразити зміст твору в театральній постановці). Вивчення народних пісень стимулює творчу активність дітей. Головне - вміло використовувати різноманітні прийоми та пов'язувати їх з відомими методами навчання.

Особливості розучування пісні на музичних заняттях

Співи є обов'язковою частиною музичних занять в дошкільному навчальному закладі. Спів допомагає розвинути дихання, зміцнити голосовий апарат, сприяє розвитку мовлення дитини, розвиває творчу уяву, музичний слух та відчуття ритму.

Основною вимогою в підборі пісенного матеріалу для дошкільників є доступність тексту та образів. Тематика творів може бути різною, проте головне щоб вона відповідала віку дошкільників, була зрозумілою та цікавою. У підборі потрібно враховувати діапазон дітей, тому що для кожного віку характерні відмінності. Процес навчання співу потребує великої уваги з боку дітей. Під час співу дитина вчиться: порівнювати свій спів зі співом інших, вступати разом з усіма, правильно дихати тощо.

Як правило на кожному занятті діти вчать, виконують та повторюють 2-3 пісні. Перш ніж почати розучувати нову пісню, потрібно виконати вправи для розвитку голосу. І тільки після цього починати розучування.

Нова пісня розучується у 3 етапи- продовж 6-7 занять. 1 етап – ознайомлення дітей з новою піснею (вступна бесіда, виразне виконання пісні музичним керівником, ілюстрація пісні за допомогою наочних матеріалів, аналіз пісні); 2 етап – оволодіння дітьми вокальних навичок (пофразне розучування пісні, розучування тексту, проведення роботи над дикцією, простежити, щоб діти виконували пісню в одному правильному темпі); 3 етап – художньо-виразне виконання пісні, спів пісні хором під супровід).

Послідовність розучування пісні

1 заняття

- Ознайомлення дітей з піснею, її характером;
- Показ ілюстрацій та іграшок за сюжетом;
- Повторно прослуховуємо вибрану пісню;

2 заняття

- Продовжуємо глибше ознайомлювати дітей з піснею;
- Навчаємо розуміти зміст, визначаємо динаміку;

3 заняття

- Вчим дітей підспівувати та інтонувати мелодію;
- Звертаємо увагу на чіткий вступ та його характер;

4 заняття

- Привчаємо дітей правильно інтонувати та вимовляти слова , співати одночасно;

5 заняття

- Робота над тим, щоб діти пізнавали пісню за мелодією (без слів);
- Звертаємо увагу на чисте інтонування та спів природним голосом;

6 заняття

- Слідкуєм за правильним диханням;
- Вчимося виразно виконувати пісню;

7 заняття

- Виконання пісні окремими групами;
- Самостійне виконання під супровід .

2.2. Методики навчання в дошкільному вихованні

Методичні прийоми музичного виховання дітей раннього віку ґрунтуються на виразному співі, теплота і щирість якого викликають у дитини емоційний відгук. Педагог, наспівуючи і нахилиючись до дитини, привертає її увагу і створює радісний настрій. На другому році життя дитина починає підспівувати педагогу, виспівуючи окремі звуки та закінчення музичних фраз. У програмах музичного виховання завдання полягає в тому, щоб дитина могла співати разом з дорослими, відтворюючи при цьому окремі звуки.

Пісні, які включають знайомі і зрозумілі дитині образи (наприклад, коти, пташки, ляльки, лисиці) і дії (наприклад, плескання в долоні, тупання ногами), допомагають досягти цієї мети. За допомогою відповідного вибору можна поступово ускладнювати завдання. У роботі з дітьми педагог просить ту чи іншу

дитину приєднатися до співу, повторюючи певні звуки та інтонації. Основним способом розвитку співочих навичок дітей на цьому етапі є повторення піснеспіву за ними.

Для стимулювання інтересу до співу та бажання співати педагоги використовують ігрові прийоми та іграшки. Виразне виконання пісень викликає у дитини емоційний відгук, тобто бажання співати. У програмі розвитку дитини «Оберіг» діти повинні звертати увагу на спів дорослих і супроводжувати пісні невеликими рухами.

Повторюючи пісню декілька разів, педагог закликає найактивніших дітей підспівувати йому. Саме тому їхній приклад позитивно впливає на несміливих та сором'язливих малюків. Індивідуальний спів з кожною дитиною має вирішальне значення для музичного розвитку цієї вікової групи. Це дозволяє виявити найактивніших дітей і об'єднати їх у невеликі групи.

У співацький репертуар для цієї групи представлені нескладні пісні, тематика яких пов'язана із образами пташок («Сорока-ворона» укр. нар. примовка, обр. Я. Степового), тваринок («Ведмедик», муз. О. Тилічєєвої, «А-а! Киця-мура, де ти була», укр. нар. мелодія). З метою розширення уявлень дітей про навколишній світ до репертуару включаються, наприклад, пісеньки про транспорт – «Машина», муз Ю. Слонова, сл. Л. Башмакової, про побутову техніку – «Праска», муз Б. Фільц, сл. Є. Макшанцевої, про пори року – «Осінь», муз. і сл. Ю. Михайленко.

Не поспішаючи

- А - а, ки-ця-му-ра, де ти бу-ла? Я гу-ка-ла, ти не чу-ла.

А - а - а, я си-ді-ла під сто-лом, ї - ла каш-ку з мо-лоч-ком.

На третьому році життя голос дитини починає формуватися. Хоча вони ще не володіють співочим голосом і дихання у них ще коротке, діти охоче співають

з дорослими та інтонують окремі звуки. Основне завдання педагога на цьому етапі – розвинути і закріпити інтонацію першої пісні дитини. Дитина ще не може правильно заспівати всю пісню, але зможе правильно інтонувати окремі звуки. У цій групі вводяться нескладні пісні (переважно народні).

Завдання:

- Навчити правильно передавати характер пісні (світлий, спокійний);
- Співати природним голосом, мелодійно і протяжно;
- Співати в регістрі ре1 – ля1;
- Починати і закінчувати спів одночасно з іншими дітьми;

Дітей потрібно активно заохочувати співати якомога більше. Важливу роль відіграє спеціально підібраний репертуар пісень, який повинен бути цікавим, мати чіткий сюжет і легко виконуватися. Навчаючи дітей співу, педагоги використовують спеціальні поспівки та методику розспівування. Діти співають активніше, коли їм пропонують стежити за рухами губ і мімікою дорослих. Важливо також слухати, як співають дорослі. Темп співу в цій групі повільний. Дітей завжди слід заохочувати і хвалити за маленькі успіхи. Пісні та піснеспіви повторюються якомога частіше. У цій групі пісні повинні відповідати наступним вимогам: слова повинні бути легкими для розуміння і легкими для вимови; речення повинні бути короткими (один-два віршованих рядки). Мелодії повинні базуватися на простих фразах, що співаються простими словами або складами. Кожен запис має супроводжуватися відповідними діями, які допоможуть дитині краще запам'ятати слова.

Співаночки (нескладні народні пісеньки, утішки, забавлянки) використовуються у якості матеріалу для розспівування та удосконалення співацьких навичок: «Гоп-Гоп, гу-ту-ту» (укр. нар. забавлянка), «Їли-їли кашку» (укр. нар. Скоромовка) та інші. Фольклорні твори становлять значну частину репертуару цієї групи, наприклад: «Іди, іди дощику» (укр. нар. пісня), «Осінь грає на ду-ду» (муз. В. Костенка, сл. І Кульської). Пісні характеризуються переважно веселим, танцювальним характером: «Сонечко» (муз Т Потапенко, сл.

Н. Найдьонові), «Ми навчилися ходять» (муз. Л. Дичко, сл. Є. Макшанцевої)
тощо.

23. Заспівай українську дитячу забавлянку «ГОП-ГОП,ГУ-ГУ-ТУ»
за допомогою «живого» нотного стану.

ГОП, ГОП, ГУ-ГУ- ТУ, ВА-РИ КАШ- КУ КРУ- ТУ,
ПІД-ЛИ- ВАЙ МО-ЛО- ЧКА, НА-ГО- ДУЙ КО-ЗАЧ КА.

На четвертому році життя співочий голос дітей зміцнюється, і вони можуть співати прості пісні. Діти молодшого дошкільного віку здатні до групової діяльності і можуть набувати обмежених, але постійних знань і навичок співу. Діти швидко втомлюються, особливо при виконанні однотипних завдань, тому необхідно переключати увагу дитини з однієї вправи на іншу (наприклад, змінювати завдання, змінювати темп виконання). Діти розпізнають узагальнені музичні та поетичні образи пісень. У цьому віці більш усвідомлено розвивається здатність розрізняти характеристики музичних звуків (висоту, динаміку, тембр і тривалість).

Завдання:

- разом починати та закінчувати пісню; орієнтуватися на проґраші;
- розподіляти дихання на всю фразу;
- може співати природним голосом, без напруження в діапазоні ре1 – ля1;
- співати короткі, прості пісні з акомпанементом та без нього ;
- вивчити та заспівати 6 пісень проґятом року.

Діти молодшого дошкільного віку ще не можуть працювати свідомо. Вони здебільшого слідуєть за музичним керівником і повторюють пісні або окремі

звуки. Словесні пояснення, якими б зрозумілими вони не були, не будуть добре донесені до дітей, якщо не супроводжувати їх демонстрацією та відповідними діями. Перед тим, як просити дитину взяти правильно дихання або правильно заспівати, потрібно спочатку показати як це робити. Значна частина співу витрачається на роботу над дикцією. Артикуляційний апарат недорозвинений, вокалізація дефектна. Діти часто неправильно вимовляють слова, не розуміючи їх значення. Необхідно пояснювати значення окремих незрозумілих слів і вчити правильній вимові. Крім того, слід повторювати і практикувати раніше вивчені пісні, щоб забезпечити правильне інтонування. Пояснити дитині що таке високі та низькі звуки можна на прикладі: коли високі звуки характеризуються як (пташки, дзвіночки), а низькі – як великі, важкі, (ведмідь, бегемот). Під час співу тренувальних п'єс або пісень музичний керівник супроводжує порівняння відповідними жестами (вказуючи на положення нот у верхньому та нижньому регістрах). Для розвитку вміння розрізняти характер музичних звуків педагог використовує різноманітні музичні загадки (Який кіт нявкає – великий чи маленький? Який ведмідь іде по дорозі - дорослий чи ведмежа?) Для того, щоб допомогти дитині дати правильну відповідь, можна використовувати іграшки.

Вправи для слухового та вокального розвитку свідомо вводяться у цій групі наприклад: «Сорока-ворона» (укр. нар. примовка), «Кую, кую чобіток», укр. нар. примовка тощо. У піснях продовжують вживатися образи птахів, тварин: «Курчата», муз. А. Філіпенка, сл. Т. Волгіної, «Зозуленька», муз. і сл. Н. Вересокіної).

До репертуару входять вокальні твори до різних свят, як-от: «Здрастуй, свято Новий рік!», (муз. і сл. Д. Мулика), «Мам вітають малюки», муз. Т. Потапенко, сл. Л. Миронової, «Любимо бабусю», муз. Ю. Білоконя, сл. І. Білоконя, а також пов'язаних із порами року «Зима минула» муз. М. Метлова, сл. М. Клокової, «Гей, весна іде!», муз. А. Філіпенка, сл. Т. Волгіної тощо.

Печу, печу хлібчик

Помірно

Пе - чу, пе - чу хліб - чик ді - тям на о - бід - чик. Бе - ру, бе - ру

пап - ку кла - ду на ло - пат - ку, шущь у піч, шущь у піч.

На п'ятому році життя емоційне сприйняття дитиною навколишнього світу більш розвинене, ніж у попередні роки. Діти в цьому віці краще усвідомлюють пісні, які вони слухають, можуть швидко визначити характер пісні і краще розуміти текст. Діти на цьому етапі здатні більш усвідомлено реагувати на окремі музичні образи і є більш самостійними, що дозволяє музичному керівнику організувати більш складні завдання для розвитку співочих навичок дітей. У них також може з'явитися бажання співати самостійно, і педагогам необхідно враховувати це у своїй співочій практиці.

Завдання:

- Удосконалювати вміння дітей співати природним голосом, без напруження, в діапазоні Ре1 – Сі1;
- Витримувати темп пісні протягом усього твору;
- Вміти слухати спів інших учнів і зосереджуватися на правильному виконанні;
- Вміти співати природним голосом, без напруження; Вміти зосереджуватися на правильному виконанні
- Вміти співати емоційно;
- Правильно вимовляти слова і стежити за дикцією;
- Вивчити 6-8 пісень протягом року і вміти співати їх самостійно з акомпанементом і без нього.

У процесі музично-слухового сприйняття дітей візуальні аспекти відіграють важливу роль поряд зі слуховими. Тому музичний керівник

використовує музично-дидактичні ігри («Півень і курчата», «Горобчики і ведмідь»), ґрунтовний методичний матеріал, поданий у книзі Н.Ветлуїної «Музичний буквар». Для формування тембру в середньому віці можна використовувати металофон для визначення висоти звуку, щоб діти могли відтворити звук і відтворити його голосом. Для покращення чистоти інтонації слід практикувати багаторазові повторення. Для досягнення чіткої і точної вимови вчителі підбирають спеціальні пісні, поспівки та вправи на вимову.

Для посилення виразності пісень вчителі можуть використовувати емоційну розповідь, афоризми та віршики на додаток до демонстрації. У такий спосіб вони можуть впливати на емоції дітей і допомагати їм глибше зрозуміти зміст твору. Образна подача поетичних текстів – один з найважливіших елементів виразного співу.

До пісенного репертуару входять твори, що відображають пори року та стани природи. Пісні включають твори на одну тему, але різних композиторів, наприклад: «Осінь – радісна пора», муз. І. Кишка, сл. Л. Компанієць та «Співуча осінь», муз. Н. Шевченко, сл. В. Паронової. Вивчаються пісні до календарних дат, свят календарно-обрядових, як-от: «Зимо-зиво відступись», муз. О. Швеця, сл. К. Перелісної, «Ой, щедрівко», муз. І. Островерхого, сл. В. Гальченко. Розвиваючи виконавські здібності дітей, педагог пропонує до вивчення твори різного образного плану й характеру (веселого, лагідного, бадьорого, кумедного тощо). Наприклад: «Ой жур-журавель», муз. А. Філіпенка, сл. Т. Волгіної, «Прилетіла бджілка», муз. К. Мяскова, сл. Г. Бойка тощо.

Слова і музика Ю. Михайленко

Помірно

О- сінь — ра- діс- на по- ра, лю- бить

о- сінь діт- во- ра. Сли- ви, гру- ші, ви- но-

град — все по- спі- ло для ма- лят.

Зміст програми з навчання співу будується на тих самих принципах, що застосовувалися у роботі з дітьми на п'ятому році життя. У дітей старшого дошкільного віку розширюється коло знань про навколишній світ, закладаються основи навчальної діяльності, з'являється здатність довільно запам'ятовувати речення. У цьому віці вони вже мають музичний досвід, з'являються елементи творчості у співі, музичних іграх і танцях.

У дітей старшого дошкільного віку розвивається голос, покращується вокально-мовна координація. Вони стають здатними виконувати пісні з більш складними звуковисотними рухами(стрибками мелодії). Голос стає більш високим. Дошкільнята цього віку мають більш розвинений музичний слух з точки зору висоти, ритму і тону. Їхнє дихання стає глибшим і стійкішим, вони здатні співати довші фрази, рухомі та наспівні пісні.

Завдання:

- Вміти співати виразно, дзвінко, плавно і вчасно закінчувати фрази;
- Співати в діапазоні ре1-сі1 (цей регістр є обмеженою частиною репертуару);
- Вміти розрізняти на слух правильне і неправильне інтонування співу;

- Досягти ансамблевої динаміки та темпу під час співу;
- Згадати і заспівати раніше вивчені пісні, що дозволить проявити творчість у виконанні;
- Вивчати 8-10 пісень і піснеспівів на рік.

Основним методом навчання, як і в попередніх групах, є демонстрація та пояснення музичного керівника. Педагог підбирає більш-менш ілюстративний матеріал, враховуючи сформовані у дітей уявлення про навколишній світ і психічні процеси, які розвиваються у них з віком. Вихователь може починати розучування пісні з того місця, яке є найбільш важливим для ефективності цього процесу (наприклад, з приспіву, різних фраз).

Перед початком співу їм пропонується розучити пісню на окремих звуках: «ку-ку», «льо-льо», народна пісня «Бай, люлі-люлі» іт.д. Систематичне повторення цих пісень сформує чіткі інтонаційні навички. Ще одна практика для розвитку слухових навичок – «музичневідлуння» (коли дитина відтворює заданий звук).

Злагодженість у співі досягається за рахунок концентрації уваги дітей. Перед початком уроку вчитель музики обговорює характер інструментального вступу, нагадує дітям, що потім вони всі разом почнуть співати, і стежить за темпом виконання, щоб діти неперекрикували окремі ноти і не виділялися інтенсивністю свого звучання.

Навчаючи дітей правильному диханню, музичний керівник за допомогою диригентських жестів показує їм, куди потрібно дихати в тій чи іншій музичній фразі. Для розвитку чіткої дикції використовується ряд прийомів. Один з них – промовляння тексту пошепки. Це часто використовується в цікавій та ігровій формі, коли слова промовляються тихо, але так, щоб вчитель збоку міг їх почути. Промовляння вірша допомагає учням розвивати правильну вимову голосних і приголосних звуків.

Для розвитку почуття ритму можна використовувати поширені прийоми, такі як проплескування ритмічних малюнків відомих пісень або впізнавання мелодій, де вчитель відтворив ритм за допомогою плескання в долоні або бубна.

Вибрані вправи для слухового та вокального розвитку з метою роботи над чистотою інтонування, зокрема – інтервально складних «Гойдалка», муз. О. Тилічеєвої тощо. Пісні представлені широкою тематикою соціального буття дитини: «Суперечка», муз. І. Островерхого, сл. Т. Артемевої, «Хочу коника», муз. О. Швеця, сл. М'ястківського, «Наш садок», муз. Н. Лебедєвої, сл. Г. Таргоній. Репертуар включає пісні з цікавими, а іноді й гумористичними сюжетами, що дозволяє дітям проявляти творчість під час виконання. Вони також можуть співати легкі та яскраві мелодії, розвиваючи свої навички безтурботного звуковидобування! Це такі пісні, як: «Дід старий подвір'я мав», англ. нар. пісня в перекл. Б. Токарчука, «Пісня маленьких каченят"», муз. Ж. Колодуб, сл. В. Соколова.

2.3. Традиційний дитячий фольклор – цікаве дозвілля для дошкільників

Нині багатьом дітям не вистачає уваги та спілкування з батьками. Більшість дорослих приділяють свій час роботі та заробітку, переклавши цю місію на педагогів та спеціалістів дошкільних закладів. Головне завдання зацікавити дитину.

У журналі «Музичний керівник» № 12\2014 рок у зазначено, що завдяки усному передаванню традиційний фольклор має більше зображувальних засобів порівняно з літературою та іншими видами мистецтва. Тому дуже важливо приділяти увагу та розповідати дітям історію народу, ознайомлювати їх із українськими традиціями, звичаями та обрядами. Це дасть змогу найкраще зрозуміти те, що створювали наші предки протягом багатьох віків.

Велику увагу потрібно приділити таких жанрам:

- Забавлянки;
- Утішки;
- Скоромовки;
- Пісні-небилиці;
- Лічилки;
- Музичні ігри;
- Передирки;
- Дразнилки;
- Прозивалки
- Мирилки.

Пісні-небилиці – розвивають у дітей творчий підхід; виховують фантазію та образне мислення; допомагають реалізовуватися в музичній діяльності. Ситуації в цих піснях комічні. Їх можуть виконувати діти, та дорослі для дітей. Наприклад пісня-небилиця «Ой, гоп, дини-дини»

5 - -

Музичні жанри українського традиційного дитячого фольклору

Пісня-небилиця «Ой, гоп, дини-дини»

The image shows two staves of musical notation in G major (one sharp) and 2/4 time. The first staff contains the melody for the first line of the song, with lyrics written below it. The second staff contains the melody for the second line, starting with a measure rest marked '5' above it, and also has lyrics below it.

Ой, гоп, ди - ни - ди - ни, сва - тав - ся гар - буз до ди - ні.

5
Йо - го ди - ня не схо - ті - ла — о - гі - роч - ка по - лю - би - ла.

Дитячі музичні ігри – це невеликі музично-поетичні твори. У їх основі лежить розкриття різних життєвих ситуацій засобами рухових елементів. Усі народні дитячі ігри є педагогічними, оскільки виводять дітей-гравців на активне

спілкування, співдію. Серед ігор багато рухливих поєднаних зі змаганнями, наприклад: бігання навздогін, проривання кола. Наприклад «Зайчику, зайчику».

Зайчику, зайчику ти малесенький (веснянка-гра)

Хмельницька обл., Старокостянтинівський р-н, с.Лопатинці.
Записала Людмила Іваннікова, 1991 р.

Помірно
♩ = 105

За - йчи - ку, за - йчи - ку ти ма - ле - се - нький,
го - лу - бе, го - лу - бе ти си - ве - се - нький!

А - ну, за - йку, ско - чки в бо - чки!
А - ну, за - йку, у до - ло - ньки!

Передирки – це вокальні змагання жартівливого змісту. Як і більшість жанрів, вони прийшли до нас з обрядового фольклору. У передирках кожна група намагається довести, що вона краще. Їх можна виконувати разом із дітьми. Наприклад передирка «Що на нашій вулиці»

Передирка «Що на нашій вулиці»

Діти стають у дві шеренги, наступають мілким кроком — дрібушечками — однією шеренгою на іншу. Перший куплет (запитання) співає і розігрує перша шеренга, приспів шеренги співають разом. Другий куплет (відповідь) співає друга шеренга, приспів знову співають разом. Так продовжується доти, доки не закінчиться пісня.

Що на на - шій ву - ли - ці про - би - ті кі - лоч - ки, а на ва - шій
ву - ли - ці — ве - ред - ли - ві доч - ки! Ой ду - ма - ло - ся, пе - ре - ду - ма -
ло - ся, хлоп - чик дів - чин - ку бе - ре тай за руч - ку ве - де!

Прозивалки та дражнилки – це мініатюрні музично-поетичні форми, які належать до імпровізованих жанрів дитячої творчості. Їх наявність у дитячому

колективі завжди була показником здорових стосунків без втручання дорослих. Виконуючи, діти давали вихід негативним емоціям у слові, супроводжуючи їх рухами, стрибками, гримасами. Наприклад прозивалка «Гандзя-бандзя кучерява»

Прозивалка «Гандзя-бандзя кучерява»

Ганд - зя - банд - зя ку - че - ря - ва під ре - ше - том но - чу - ва - ла.
 Під ре - ше - том доб - ре спа - ти, не тре - ба ся на - кри - ва - ти.
 Гандзя-бандзя кучерява
 Під решетою ночувала.
 Під решетою добре спати,
 Не треба ся накривати.

Мирилки – невеличкі пісеньки, розраховані на те, щоб відновити товариські стосунки у дітей. Наприклад мирилка « Мир миром»

Мирилка «Мир миром»

Мир ми - ром, пи - ро - ги з си - ром, ва - ре - нич - ки в мас - лі,
 ми дру - жеч - ки крас - ні, по - ці - луй - мо - ся!
 Мир миром, пироги з сиром,
 Варенички в маслі, ми дружечки красні,
 Поцілуймося!

Висновки

Дипломна робота досліджувала одну з найактуальніших проблем сучасної музичної педагогіки – формування пісенної творчості у дітей дошкільного віку.

Вивчивши та проаналізувавши значну кількість літератури, а також практикуючи роботу в садочку, можемо зробити такі висновки та узагальнення.

Пісенна творчість – це вид музичної діяльності, який займає важливе місце в дошкільній педагогіці. Народна пісенна творчість у різних її формах міцно утвердилася та зайняла важливе місце в дошкільному вихованні. Цей інструмент має велике значення як у загальному, так і в спеціальному музичному вихованні.

Слухання музики і спів широкообґрунтовані і практикуються у вітчизняній та зарубіжній методиці музичного виховання.

Психологічною основою виховного впливу пісень з елементами дидактичних знань є орієнтація на легке запам'ятовування і навіювання, особливо завдяки варіативному уповторенню інструкцій.

Народна пісня – один з найпопулярніших жанрів музичного мистецтва. Світ пісенної культури українського народу безмежний. Це скарбниця людської духовності, яка зачаровує почуття, розум і дух. Українська пісня відображає світогляд народу, його морально-етичні та естетичні цінності, його педагогічний геній і багатовіковий досвід виховання підростаючого покоління в душі високої духовності та моралі.

Дитячий фольклор – це багатожанрова система, що складається з прозових, речитативних, пісенних та ігрових творів. До дитячого фольклору належать як власні твори дітей, так і твори, виконані дорослими для дітей. Такий поділ зумовлений тим, що ігрові, ритмічні та інтонаційні здібності дітей змінюються з віком. У перші роки дитинства (від перших років життя до 3-3,5 років) емоційний, руховий і розумовий розвиток повністю залежить від дорослого. Дорослі забезпечують дітей раннього віку колисковими піснями та різними формами розваг (забав).

Основним завданням сучасної дошкільної музичної освіти є розвиток у дітей здатності самостійно виражати свої почуття в пісні, використовуючи виразні та зображувальні засоби. Постійно змінювані умови, в яких діти виконують завдання і ситуації, що вимагають від них самостійного пошуку, пробуджують їхню творчу уяву.

Творча атмосфера благотворно впливає на самостійність дітей. Кожна дитина має можливість проявити власні творчі здібності (наприклад, створити нові мелодії або версії пісень, або відобразити зміст своєї роботи у грі). Вивчення народних пісень стимулює творчу активність дітей.

В експерименті досвід дитячої пісенної творчості розвивався за допомогою пісень, спеціально написаних для цієї мети композиторами та поетами, або вибраних з уже існуючих пісень. Ці пісні слугували моделями для можливості вираження власного ставлення до доступних життєвих явищ через музичні образи. Під час дослідження було створено освітній контекст, який виключав копіювання моделей.

Також було враховано, що формування креативності має відбуватися поетапно, що вимагало зміни ролі та характеру творчих завдань, зразків пісень та різноманітних спільних дій педагога і дитини. Перший етап – участь дитини в новій діяльності, другий – засвоєння дитиною способів матеріалізації музичного образу в пісні, третій – самостійне застосування засвоєних способів у новій ситуації.

Найпомітнішим аспектом дослідження розвитку дитячої пісенної творчості стало використання пісень–зразків. Пісні-зразки є своєрідною мотивацією для дітей до вирішення творчих завдань, так би мовити, рекомендують можливі шляхи вирішення проблем. Дослідницька робота щодо цінності пісень-зразків дозволила нам виділити деякі критерії, придатні для подальшої розробки.

Джерелом дитячої творчості є навколишнє життя і музичне мистецтво, яке його відображає. Дитячі пісні, яким би скромним не був результат, завжди відображають переживання дитини, породжені життям. Сама музика відіграє особливу роль як зразок, який повинен бути наділений певними якостями, щоб стимулювати творчість у співі, оскільки вона багато в чому впливає на дітей як результат їхнього накопиченого життєвого досвіду.

Працюючи у дитячому садочку, я здобула нові навички на практиці, використовувала різні методики та новітні технології у роботі з дітьми. Хочу

поділитися з вами фотографіями з проведених мною занять та тематичних, народних свят.

Список використаної літератури

1. Ващенко Г. Загальні методи навчання, К., 1997 року.
2. Ветлугіна Н. Музичний розвиток дитини, К., 1978 року.
3. Вишневський О.І. Сучасне українське виховання: Педагогічні нариси, Львів, 1996 року.
4. Вишневський О.І. Теоретичні основи сучасного українського виховання, Львів, 2000 року.
5. Гороховська Н. Цар музики // Початкова освіта, № 11\2004 року
6. Дорошенко Т. Методи навчання сприйняття музики // Початкова школа, №6\2003 року

7. Календарно-обрядові пісні Упоряд. О. Чебанюк, К.: Дніпро, 1987 року.
8. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання, К., 1997 року.
9. Концепція безперервного національного виховання, К., 1994 року.
10. Матвієнко П. Живодайні джерела патріотизму // Дошкільне виховання, №8\2001 року.
11. Опанасець І. Нам музика розповідає // Мистецтво та освіта, № 1\2004 року.
12. Підласий І. Ідеали українського виховання // Рідна школа, № 12\1999 року
13. Рагозіна В. Особливості методики розвитку творчих здібностей дошкільнят, – Мистецтво та освіта, № 5\2004 року.
14. Ростовський О.Я. Педагогіка музичного сприймання. – К., 1997 року.
15. Журнал «Музичний керівник», №12\2014 року.
16. Матвієнко С. І. Теорія та методика музичного виховання дітей дошкільного віку / Навчальний посібник . – Ніжин 2017 року.
17. Міністерство освіти і науки України, Київський університет ім. Б. Грінченка – освідня програма «Дитина», Київ 2016 року.
18. П. Черемський, В. Семеренський, «Українські дитячі й молодеч народні ігри та розваги» – Харків 1999 року.
19. С. Жилотова, «Укрїнське дошкілля» (пісні, ігри, танці, вірші і загадки) для дітей дошкільного віку, Київ 1993 року.
20. Журнал «Музичний керівник», №2\2016 року.
21. В. Коротя-Ковальська, Українська народно-пісенна творчість в українознавстві, Київ 2008 року.